

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj (spr.)
Sędziowie:	SSA Regina Kurek SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	sekr. sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 2 czerwca 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. C.

przeciwko A. C., Ł. C. i ARKA - (...) spółce jawnej w K.

o ustalenie nieważności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 22 marca 2016 r. sygn. akt IX GC 155/13

1. **oddala apelację;**

2. **nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego;**

3. **przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz r.pr. A. D. kwotę 13 284 zł (trzydzieści tysięcy dwieście osiemdziesiąt cztery złote) tytułem wynagrodzenia za sprawowanie funkcji kuratora w postępowaniu apelacyjnym.**

SSA Regina Kurek SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Sławomir Jamróg

I ACa 1413/16

UZASADNIENIE

Powód M. C. reprezentowany przez kuratora (k.139) domagał się:

1/ stwierdzenia nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zawartej w dniu 4 lipca 2008 roku pod firmą (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K., sporządzonej przez notariusza B. K., rep.(...)

stwierdzenia nieważności umowy przeniesienia własności nieruchomości zawartej przez pełnomocnika (działającego na podstawie pełnomocnictwa objętego aktem notarialnym rep. A nr (...)), sporządzonej 2 września 2008 roku przez notariusza R. M., rep.(...) stwierdzenie nieważności oświadczenia powoda o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego 21 lutego 2011 roku, objętego aktem notarialnym sporządzonym przez notariusza P. T., rep. (...) stwierdzenia nieważności uchwały nr (...) nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników spółki (...) w przedmiocie rozwiązania - unieważnienia umowy spółki, 5/ stwierdzenie nieważności umowy przeniesienia własności nieruchomości zawartej przez pełnomocnika działającego w imieniu spółki pod firmą (...) sporządzonej 29 grudnia 2011 roku przez notariusza W. D., repertorium(...).

W uzasadnieniu powód powołał się na wadę oświadczenia woli – brak świadomości i swobody, wynikający z choroby psychicznej, która była przyczyną całkowitego ubezwłasnowolnienia powoda. Co prawda ubezwłasnowolnienie miało miejsce już po dokonaniu przez powoda w/w czynności, jednakże wcześniejszy stan zdrowia powoda uzasadnia przyjęcie, że w dacie zawierania w/w umów i dokonywania w/w czynności prawnych powód był w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Pozwany A. C. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu. Przyznał fakt zawarcia umowy spółki (...), przyznał dokonanie czynności opisanych przez powoda w pozwie. Zarzucił, że żądanie ustalenia nieważności umowy spółki jest bezzasadne, ponieważ spółka została już wykreślona z rejestru przedsiębiorców, a wspólnicy złożyli oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń złożonych pod wpływem błędu. Złożenie tych oświadczeń spowodowało nieważność dokonanej czynności prawnej.

Pozwana ARKA- (...) spółka jawna w K. wniosła odpowiedź na pozew analogiczną do odpowiedzi na pozew A. C..

Wyrokiem z dnia 22 marca 2016 r, sygn.. IX GC 155/13, Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo, nie obciążył powoda kosztami procesu, orzekł o kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu przez radcę prawnego A. D..

W uzasadnieniu Sad Okręgowy ustalił, że w dniu 4 lipca 2008 roku A. C., Ł. C., M. C. działający w imieniu własnym oraz jako (...) spółki (...) i (...) spółka jawna w K. zawarli umowę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Strony postanowiły, że spółka będzie używać firmy (...), czas trwania spółki był nie oznaczony, kapitał zakładowy spółki wynosił 5 524 000 zł i dzielił się na 11 048 udziałów o wartości nominalnej 500 zł każdy. A. C. objął (...) udziałów o wartości nominalnej 500 zł każdy i pokrył udziały wkładem niepieniężnym w postaci prawa własności nieruchomości utworzonej z działek nr (...) o powierzchni 0,1308 ha oraz 124/1 o powierzchni 0,2337 ha, położonych w K., obręb nr 15, P., dla której S. R. dla K. (...) wK.prowadzi księgę wieczystą (...)/ (...), o wartości 4 374 000 zł. Spółka (...) i Wspólnicy objęła 2100 udziałów o wartości nominalnej 500 zł każdy o łącznej wartości 1 050 000 zł i na pokrycie udziałów wniosła prawa wynikające z decyzji administracyjnej o ustaleniu warunków zabudowy wydanej przez Urząd Miasta K. Wydział(...) 14 maja 2007 roku, numer AU - (...), o wartości 250 000 zł, prawo wynikające z decyzji administracyjnej o udzieleniu pozwolenia na budowę i zatwierdzeniu projektu budowlanego w wydanej przez Urząd Miasta K. Wydział Geodezji i Architektury 5 marca 2008 roku, nr 455/08, o wartości 250 000 zł, projekt budowlany hotelu wykonany przez architektów L. - Ł. o wartości 550 000 zł. M. C. objął 100 udziałów o wartości nominalnej 500 zł każdy, o łącznej wartości 50 000 zł, i pokrył udziały wkładem pieniężnym w wysokości 50 000 zł. Ł. C. objął 100 udziałów o wartości nominalnej 500 zł każdy o łącznej wartości 50 000 zł i pokrył udziały wkładem pieniężnym w wysokości 50 000 zł. Wspólnicy postanowili, że do składania oświadczeń woli w imieniu spółki upoważnieni są w przypadku zarządu jednoosobowego członek zarządu wraz z prokurentem a w przypadku zarządu wieloosobowego dwaj członkowie zarządu łącznie lub członek zarządu wraz z prokurentem. Wspólnicy postanowili też, że rozwiązanie spółki może nastąpić w przypadkach prawem przewidzianych. Rozwiązanie spółki według umowy powoduje stwierdzona protokołem sporządzonym przez notariusza uchwała wspólników o rozwiązaniu spółki. Wspólnicy powołali do zarządu M. C.. Notariusz ustalił podatek od czynności cywilnoprawnej od zawarcia umowy spółki w kwocie 27 603 zł.

W dniu 2 września 2008 roku M. C. jako prezes zarządu spółki (...) (...) oraz A. C. jako prokurent spółki udzielili w formie aktu notarialnego pełnomocnictwa J. W. do reprezentowania spółki w umowie przeniesienia własności nieruchomości położonej w K. jednostka ewidencyjna P., obręb 15, składającej się z działek nr (...), dla której S. R. dla K. (...) w K. prowadzi księgę wieczystą (...), która miała być zawarta pomiędzy A. C. a spółką (...).

W dniu 2 września 2008 roku A. C. oraz J. W. działająca jako pełnomocnik spółki (...) zawarli umowę przeniesienia własności nieruchomości składającej się z działki nr (...), dla której S. R. dla K. (...) w K. prowadzi księgę wieczystą (...) z A. C. na spółkę (...) w wykonaniu zobowiązania wynikającego z umowy spółki z 4 lipca 2008 roku do wniesienia wkładu niepieniężnego do spółki przez A. C..

W dniu 21 lutego 2011 roku A. C., Ł. C., M. C. działający w imieniu własnym oraz jako (...) spółki (...) i (...) spółka jawna w K. złożyli w formie aktu notarialnego oświadczenia o uchylenie się od skutków prawnych złożonego przez nich oświadczenia woli w zawartej 4 lipca 2008 roku umowie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą (...) ze względu na błąd zaistniały w momencie zawierania umowy spółki, polegający na wpisaniu do umowy tylko 2 działek wnoszonych jako aport do spółki, podczas gdy zgodnie z pozwoleniem na budowę i mapą geodezyjną inwestycja miała powstać na 3 działkach i 3 działki miały stać się własnością spółki.

W dniu 3 marca 2011 roku nadzwyczajne zgromadzenie wspólników spółki (...) podjęło uchwałę nr 1/03/2011 o rozwiązaniu spółki na skutek złożonego 21 lutego 2011 roku oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych zawarcia umowy spółki z uwagi na działanie pod wpływem błędu. Za podjęciem uchwały oddano 100 % głosów przy braku głosów przeciw i wstrzymujących się. Na zgromadzeniu reprezentowany był cały kapitał zakładowy. Zgromadzenie odbyło się bez formalnego zwołania. Żaden ze wspólników nie zgłosił sprzeciwu dotyczącego odbycia zgromadzenia.

W dniu 29 grudnia 2011 roku odbyło się nadzwyczajne zgromadzenie wspólników spółki (...), na zgromadzeniu reprezentowany był cały kapitał zakładowy, żaden ze wspólników nie wniósł sprzeciwu co do odbycia zgromadzenia wspólników i co do postawienia poszczególnych spraw na porządku obrad. Wspólnicy podjęli uchwałę nr 1 postanawiając, aby likwidator dokonał zwrotu na rzecz wspólników wszystkich wniesionych przez nich wkładów w stanie, w jakim się znajdują, w szczególności poprzez przeniesienie na A. C. prawa własności nieruchomości położonej w K. składającej się z działek nr (...), objętych księgą wieczystą (...) prowadzoną przez S. R. dla K. (...) w K. oraz przeniesienie praw do pozostałych wniesionych wkładów niepieniężnych na rzecz wnoszących wkłady wspólników, którzy wnieśli swe wkłady zgodnie z umową spółki z 4 lipca 2008 roku oraz dokonania pozostałych rozliczeń likwidacyjnych, w tym w stosunku do wspólników przy uwzględnieniu dokonanych nakładów. W głosowaniu jawnym oddano głosów 11 048 za uchwałą, wszystkie głosy były ważne, nikt nie głosował przeciw i nikt nie wstrzymał się od głosu. Zgromadzenie wspólników podjęło uchwałę nr 2 o powołaniu J. W. na pełnomocnika spółki do zawarcia w imieniu spółki z A. C. umowy przeniesienia własności nieruchomości objętej księgą wieczystą (...), prowadzoną przez S. R. dla K. (...) w K.. Za uchwałą oddano 11 048 głosów, wszystkie głosy były ważne, nikt nie głosował przeciw i nikt nie wstrzymał się od głosu.

W dniu 29 grudnia 2011 roku J. W. jako pełnomocnik spółki (...) zawarła z A. C. umowę przeniesienia własności nieruchomości objętej księgą wieczystą (...) (...).

M. C. 28 grudnia 2011 roku udzielił J. W. pełnomocnictwa do reprezentowania go na zgromadzeniu wspólników, jakie miało się odbyć 29 grudnia 2011 roku.

Spółka (...) została wykreślona z rejestru 4 kwietnia 2012 roku a postanowienie o wykreśleniu spółki z rejestru uprawomocniło się 21 grudnia 2012 roku.

W rejestrze sądowym wpisano jako prokurenta spółki (...) z zaznaczeniem, że prokura jest oddzielna.

W księdze wieczystej (...) w dziale drugim wpisany jest jako właściciel A. C..

Przed Dyrektorem (...) w K. toczy się postępowanie odwoławcze od decyzji wydanej przez Naczelnika U. (...) K. z 18 stycznia 2013 roku w przedmiocie odmowy zwrotu podatku od czynności cywilnoprawnych w kwocie 27 603 zł pobranego przez notariusza od umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością 4 lipca 2008 roku. Odwołania od decyzji złożyła spółka (...) w likwidacji.

Spółka (...) w likwidacji w czerwcu 2012 roku wniosła o zwrot podatku od czynności cywilnoprawnych zapłaconego od umowy spółki z 4 lipca 2008 roku. Naczelnik U. (...) K. 18 stycznia 2013 roku wydał decyzję o odmowie zwrotu podatku od czynności cywilnoprawnych w kwocie 27 603 zł. W uzasadnieniu wnioskodawca podał, że umowa spółki jest nieważna, ponieważ wspólnicy uchylili się od skutków oświadczeń woli złożonych w umowie spółki z tego powodu, że oświadczenia te zostały złożone pod wpływem błędu. Organ podatkowy przyjął, że wspólnicy nie znajdowali się pod wpływem błędu składając oświadczenie woli przy zawieraniu umowy spółki. Spółka (...) 11 lutego 2013 roku wniosła odwołanie od Decyzji Naczelnika U. (...) K. z 18 stycznia 2013 roku. Dyrektor I. (...) w K. 26 kwietnia 2013 roku zawiesił postępowanie odwoławcze do czasu prawomocnego zakończenia postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Krakowie pod sygn. IX GC 155/13. Dyrektor I. (...) w K. uznał, że rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji jest uzależnione od rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez sąd.

Dyrektor Urzędu (...) w K. 30 listopada 2012 roku określił wysokość zobowiązania podatkowego w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2008 roku z tytułu objęcia udziałów w spółce mającej osobowość prawną w zamian za wkład niepieniężny w innej postaci niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część w kwocie 914 685 zł. A. C. 21 grudnia 2012 roku wniósł odwołanie od decyzji Dyrektora Urzędu (...) w K. do Dyrektora (...) w K.. Dyrektor (...) w K. 15 maja 2013 roku zawiesił postępowanie odwoławcze do czasu prawomocnego zakończenia postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Krakowie pod sygnaturą IX GC 155/13.

W oparciu o opinię biegłego Sad Okręgowy ustalił, że M. C. od 2007 roku choruje na schizofrenię paranoidalną i od tego czasu nie dysponuje zdolnością do świadomego podejmowania decyzji i swobodnego wyrażania woli.

Oceniając powyższe fakt Sad Okręgowy uznał powództwo za bezzasadne.

Powód domagał się ustalenia nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 189 k.p.c.), podając że ma interes prawny w ustaleniu nieważności umowy spółki, ponieważ toczy się postępowanie podatkowe dotyczące zwrotu podatku od czynności cywilnoprawnych, zapłaconego w związku z zawarciem umowy spółki. Podatek ten powinien zostać zwrócony wspólnikom, a więc także powodowi. Organ podatkowy prowadzący postępowanie podatkowe zawiesił je, uznając, że wynik postępowania w sprawie o ustalenie nieważności umowy spółki ma znaczenie dla postępowania podatkowego. Jest to wystarczające uzasadnienie interesu prawnego powoda w ustaleniu nieważności umowy spółki.

Sąd okręgowy przypomniał, że zdaniem powoda umowa spółki jest nieważna, ponieważ powód składając oświadczenie woli znajdował się z uwagi na swoją chorobę psychiczną w stanie uniemożliwiającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, co wypełnia przesłanki bezwzględnej nieważności określone przepisem art. 82 k.c., który Sąd Okręgowy przytoczył. Kolejno Sad odwołał się do przepisu art. 2 k.s.h., który w sprawach tworzenia, organizacji, funkcjonowania, rozwiązywania, łączenia, podziału i przekształcania spółek handlowych, nieuregulowanych w k.s.h. nakazuje stosować przepisy Kodeksu cywilnego; jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio. Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ma szczególny charakter, nie jest ona bowiem jedynie umową zobowiązującą leczy również czynnością prawną kreującą osobę prawną. Z chwilą wpisania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do rejestru powstaje osoba prawna. Osoba ta zazwyczaj wchodzi w stosunki prawne z innymi osobami. Z tych przyczyn, w ocenie Sadu Okręgowego, dla ochrony osób trzecich, które weszły w stosunki prawne ze spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, po wpisaniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do rejestru, należy wykluczyć możliwość ustalenia nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

W uzasadnieniu powyższego poglądu Sąd Okręgowy przytoczył art. 11 Pierwszej Dyrektywy Rady z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno współników jak i osób trzecich prawo Państw Członkowskich może wprowadzać system unieważniania spółek tylko zgodnie z następującymi warunkami: 1) nieważność musi zostać stwierdzona w orzeczeniu sądowym; 2) jedynymi przypadkami, w których nieważność może zostać stwierdzona są: a) brak aktu założycielskiego lub niedopełnienie formalności kontroli prewencyjnej lub właściwej formy; b) przedmiot działalności spółki jest niedozwolony przez prawo lub sprzeczny z porządkiem publicznym; c) brak w akcie założycielskim lub w statucie informacji na temat firmy spółki, kwot kapitału indywidualnie subskrybowanego, łącznej kwoty kapitału subskrybowanego lub przedmiotu działalności spółki; d) nieprzestrzeganie przepisów prawa krajowego dotyczących minimalnej kwoty kapitału, która ma zostać wpłacona; e) brak zdolności do czynności prawnych wszystkich członków-założycieli; f) fakt, że wbrew prawu krajowemu regulującemu spółkę liczba członków-założycieli jest mniejsza niż dwóch. Poza tymi przypadkami nieważności w przypadku spółki nie można powoływać się na żadną podstawę nieistnienia, nieważności bezwzględnej, względnej lub unieważnienia. Wykładnia prawa krajowego powinna uwzględniać cytowany przepis. Według art. 21 k.s.h. sąd rejestrowy może orzec o rozwiązaniu wpisanej do rejestru spółki kapitałowej w przypadku – między innymi – gdy wszystkie osoby zawierające umowę spółki albo podpisujące statut nie miały zdolności do czynności prawnych w chwili ich dokonywania. Uwzględniając oba cytowane przepisy, Sąd Okręgowy przyjął, że nie można po wpisaniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do rejestru powoływać się na nieważność umowy spółki z tej przyczyny, że oświadczenie woli jednego ze współników-założycieli spółki jest nieważne, ponieważ osoba ta w chwili składania oświadczenia woli zawartego w umowie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli z powodu choroby psychicznej. Odpowiednie stosowanie Kodeksu cywilnego oznacza w tym przypadku niestosowanie art. 82 k.c. Z tych przyczyn Sąd Okręgowy oddalił powództwo o stwierdzenie nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Kolejno Sąd Okręgowy uznał za bezzasadne powództwo o ustalenie nieważności umowy przenoszącej własność nieruchomości, jako wkładu niepieniężnego na spółkę zawartej pomiędzy współnikiem A. C. a spółką (...), reprezentowaną przez pełnomocnika ustanowionego przez powoda działającego jako członek zarządu spółki oraz A. C. jako prokurenta. Umowa ta była zdaniem powoda nieważna, ponieważ nieważne było oświadczenie o udzieleniu pełnomocnictwa. Oświadczenie o udzieleniu pełnomocnictwa było zaś nieważne, ponieważ powód jako członek zarządu spółki znajdował się w momencie udzielania pełnomocnictwa w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli z uwagi na chorobę psychiczną. Zdaniem Sądu Okręgowego powód nie wykazał interesu prawnego w ustaleniu nieważności tej umowy. Postępowanie podatkowe, zawieszane przez organ podatkowy do czasu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, toczy się z udziałem nie powoda ale pozwanego A. C.. Dlatego interes prawny w ustaleniu nieważności tej umowy ma A. C. a nie powód. Interes prawny pozwanego zgodnie z art. 189 k.p.c. jest przesłanką ustalenia nieważności czynności prawnej. Dlatego z uwagi na brak interesu prawnego w ustaleniu nieważności umowy sąd oddalił powództwo w tym zakresie.

Na marginesie Sąd Okręgowy zauważył, że pełnomocnictwo do przeniesienia własności nieruchomości udzielone przez powoda jako członka zarządu spółki oraz prokurenta było nieważne, ale z innych przyczyn, niż powołane przez powoda. Prokura udzielona przez spółkę była prokurą samoistną. Dlatego pełnomocnictwa mógł udzielić sam prokurent bez współdziałania powoda jako członka zarządu spółki. Sama prokura została jednak nieważnie udzielona, ponieważ udzielił jej powód jako członek zarządu spółki. Oświadczenie powoda o ustanowieniu prokury było nieważne, ponieważ powód znajdował się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli w chwili udzielania prokury.

Sąd Okręgowy uznał powództwo za bezzasadne w części w jakiej powód domagał się ustalenia nieważności swojego oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli. Zdaniem Sądu, powód nie wykazał interesu prawnego w ustaleniu nieważności tej czynności prawnej. Dlatego sąd oddalił powództwo w tym zakresie.

Kolejno Sąd Okręgowy odniósł się do objętego pozwem roszczenia o ustalenie nieważności uchwały wspólników powołującej pełnomocnika do zawarcia umowy przenoszącej własność nieruchomości ze spółki na wspólnika, który pierwotnie wyniósł tę nieruchomość jako wkład niepieniężny do spółki. Wywiódł Sąd, że ważność uchwały wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością może być podważona z tego powodu, że głos wspólnika jest nieważny, ponieważ wspólnik w chwili oddawania głosu znajdował się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli, tylko w takim przypadku, jeżeli bez głosu tego wspólnika uchwała nie zostałaby podjęta. Powód dysponował jedynie 200 głosami na 11 048 głosów oddanych za uchwałą. W głosowaniu wzięli udział wszyscy wspólnicy. Bez głosów powoda uchwała również zostałaby podjęta. Dlatego powód nie może się domagać ustalenia nieważności uchwały a jego powództwo zostało oddalone, jako bezzasadne.

Na koniec Sąd Okręgowy uznał za bezzasadne żądanie ustalenia nieważności umowy przenoszącej własność nieruchomości ze spółki na wspólnika, który wniósł tę nieruchomość do spółki jako wkład niepieniężny, z tego powodu, że pełnomocnictwo udzielone przez spółkę było nieważne, ponieważ uchwała wspólników ustanawiająca pełnomocnika była nieważna. Sąd zwrócił uwagę, że uchwała wspólników ustanawiająca pełnomocnika była ważna, dlatego ważna jest również sama umowa. Już z tej przyczyny Sąd powództwo w tej części oddalił, zaznaczając dodatkowo, że powód nie wykazał też interesu prawnego w ustaleniu nieważności tej umowy. Zwrócić należy uwagę na to, że stan prawny księgi wieczystej nieruchomości wniesionej do spółki jako wkład niepieniężny odpowiada po przeprowadzeniu likwidacji spółki stanowi prawnemu, jaki istniał przed zawarciem umowy spółki.

O kosztach procesu sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., nie obciążając nimi powoda. Wynagrodzenie kuratora sąd ustalił na podstawie § 1 ust. 1 i 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej.

Wyrok Sadu Okręgowego w części oddalającej powództwo (punkt I) **zaskarżył apelacją powód**, zarzucając:

1/ naruszenie art. 11 Pierwszej Dyrektywy Rady z dnia 9 marca 1968 roku w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników jak i osób trzecich poprzez jego zastosowanie, mimo, iż ograniczenia wynikające z w/w przepisu nie zostały implementowane do polskiego porządku prawnego,

2/ naruszenie art. 21 § 1 k.s.h. w zw. z art. 2 k.s.h. przez błędne uznanie, że poza przypadkami wskazanymi w art. 21 § 1 k.s.h. nie można powoływać się na żadną inną podstawę nieważności bezwzględnej umowy spółki, podczas gdy przepis ten nie reguluje wyczerpująco wadliwości mogących zaistnieć przy zawieraniu umowy spółki, co uzasadnia sięganie w tym zakresie do przepisów kodeksu cywilnego;

3/ naruszenie art. 82 k.c. przez jego niezastosowanie i oddalenie powództwa w sytuacji, w której zgodnie z prawidłowymi ustaleniami dokonanymi przez Sąd I instancji, powód, co najmniej od 2007 roku, a więc zarówno w trakcie zawierania umowy spółki, jak i składania kolejnych wiążących się z nią oświadczeń woli, dotknięty był chorobą psychiczną uniemożliwiająca mu świadome podejmowanie i wyrażanie woli;

4/ naruszenie art. 240 k.s.h. przez jego niezastosowanie i oddalenie powództwa, podczas gdy zgromadzenie wspólników zwołane nieformalnie, na którym nie jest reprezentowany cały kapitał zakładowy, nie jest zdolne do podejmowania wiążących uchwał;

5/ naruszenie art. 189 k.p.c. przez błędne uznanie, że powód nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności wymienionych w pozwie umów, oświadczeń woli oraz uchwał, mimo, że ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że powód mimo stanu wyłączającego świadome powzięcie i wyrażenie woli stał się wspólnikiem oraz prezesem zarządu spółki kapitałowej, z czym wiązało się zarówno rozporządzenie mieniem powoda na rzecz

spółki, jak i przyjęcie przez niego nieograniczonej odpowiedzialności osobistej za wszelkie zobowiązania mogące wynikać z jej działalności, sytuacja ta stanowi realne zagrożenie sfery prawnej powoda.

Podnosząc powyższe zarzuty powód domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od każdego z pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania za drugą instancję obejmujących wynagrodzenie za sprawowanie funkcji kuratora powoda według norm przepisanych, bądź też przyznanie tych środków Skarbu Państwa.

Pozwani A. C. i (...) spółka jawna wnieśli o oddalenie apelacji powoda.

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE.

Ustalenia faktyczne Sądu I instancji nie są kwestionowane w apelacji – Sąd Apelacyjny uznaje je za własne.

Apelacja powoda jest bezzasadna.

Pierwsze z roszczeń, będących przedmiotem oceny, dotyczyło ustalenia nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...), zawartej w formie aktu notarialnego w dniu 4 lipca 2008 roku. Roszczenie to nie mogło zostać uwzględnione, gdyż Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że nie można po wpisaniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do rejestru powoływać się na nieważność umowy spółki z tej przyczyny, że oświadczenie woli jednego z kilku wspólników-założycieli jest nieważne z przyczyn określonych w art. 82 k.c. Do takiego wniosku prowadzi treść art. 21 k.s.h. który reguluje problematykę rozwiązania spółki przez sąd. Jedną z podstaw takiego rozwiązania jest sytuacja, gdy wszystkie osoby zawierające umowę spółki nie miały zdolności do czynności prawnych (żadna z tych osób nie miała takiej zdolności). Wbrew zapatrywaniom wyrażanym w apelacji przepis art. 21 k.s.h. wdraża (implementuje) na obszarze Polski dyspozycję przytoczonych przez Sąd Okręgowy art. 11 i 12 Pierwszej dyrektywy Rady 68/151/EWG z 9 marca 1968 r w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek, w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników jak i osób trzecich (Dz.Urz.WE L65, s 8). Przepis art. 21 jest bezwzględnie obowiązujący, a zatem poza określonymi w nim przyczynami inne powody nie mogą stanowić podstawy wydania przez sąd postanowienia o rozwiązaniu spółki. Wymagana jest także ścisła wykładnia wskazanych przyczyn. Polski ustawodawca nie wprowadził do systemu prawa handlowego instytucji nieważności spółki, lecz określił zdarzenia, które mogą stanowić podstawy jej rozwiązania. Istnienie tego szczególnego unormowania co do likwidacji wadliwości umowy spółki z o.o., przez jej rozwiązanie orzeczeniem sądu, wyłącza możliwość stosowania, po zarejestrowaniu spółki, art. 58 § 1 k.c. W nowszym – niż to, na które powołuje się apelujący – orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd ten nie budzi wątpliwości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2003 r, III CK 131/02, Legalis, wyrok z dnia 27 czerwca 2013 rok, III CSK 294/12). W tym ostatnim orzeczeniu Sąd Najwyższy podkreślił, że przyjęcie możliwości ustalenia bezwzględnej nieważności ab initio spółki powodowałoby, że czynności prawne dokonane przez spółkę nie byłyby wtedy czynnościami spółki. W rezultacie powstałoby niebezpieczeństwo istotnych komplikacji prawnych i majątkowych między podmiotami, będącymi wspólnikami takiej spółki z o.o. oraz co do zakresu ich cywilnej odpowiedzialności, a także zagrożenie pewności obrotu prawnego z udziałem takiej spółki oraz praw osób trzecich. Warto też zauważyć, że przyjęcie nieważności spółki w rozumieniu art. 58 k.c. pozbawiałoby sens istnienia przepisu art. 21 k.s.h., w części będącej przedmiotem rozważań w niniejszej sprawie (tj. art. 21 § 1 pkt 4 k.s.h.). Nie można rozwiązać spółki, która jest nieważna ab initio.

Oddalenie powództwa o ustalenie nieważności umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...), czyni bezzasadnym powództwo, w części w jakiej dotyczy ono umowy, na mocy której wspólnik A. C. przeniósł na spółkę własność nieruchomości – jako wkład niepieniężny (aport). Czynność ta stanowiła wykonanie zobowiązania, ciążącego na A. C. z tytułu obowiązującej wszystkie strony umowy spółki. Zgodzić się też należy z Sądem Okręgowym, że powód nie wykazał interesu prawnego w wystąpieniu z takim żądaniem. Sąd Okręgowy trafnie zauważył, że postępowanie podatkowe, zawieszane przez organ podatkowy do czasu zakończenia niniejszej sprawy, toczy się z udziałem A. C.. Powód w apelacji wskazuje, że jego interes prawny wynika stąd, że skoro, mimo stanu w jakim się znajdował, powierzona mu została funkcja prezesa spółki, to wszystkie mogące się w przyszłości pojawić roszczenia, wynikające ze

stosunków prawnych, kiedy spółka jeszcze istniała, obciążać będą powoda, w oparciu o przepisy art. 299 k.s.h. i art. 116 § 1 ordynacji podatkowej. Argumentacja powoda nie przekonuje już z tej przyczyny, że odpowiedzialność wywiedziona z w/w przepisów ma charakter odszkodowawczy i oparta jest na zasadzie winy (por. uchwała Sądu Najwyższego (7) z dnia 7 listopada 2008 r, III CZP 72/08). Tymczasem powodowi winy takiej nie można przypisać. Powód zresztą zapomina, że w przypadku przyjęcia, że z powodu wady jego oświadczenia woli, umowa spółki byłaby nieważna, odpowiedzialność deliktową za zobowiązania spółki musieli by również ponosić wspólnicy – na zasadzie winy.

Zgodzić się należy z Sądem Okręgowym, że powód nie może skutecznie domagać się, w oparciu o przepis art. 189 k.p.c., ustalenia nieważności swojego oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczeń woli zawartych w umowie spółki z dnia 4 lipca 2008 roku. Abstrahując od skuteczności tych oświadczeń, powód nie wykazał interesu prawnego w w/w żądaniu. Fakt złożenia przez współników (...) sp. z o.o. oświadczenia o odstąpieniu od umowy spółki, został przywołany w uchwale nr 1, objętej aktem notarialnym z dnia 3 marca 2011 r, jako przyczyna rozwiązania w/w spółki. Jednakże nie był to wymóg obligatoryjny. Poza przypadkami gdy rozwiązanie spółki jest narzucone przez ustawodawcę (art. 21 k.s.h.) zależy ono od uznania współników. W realiach niniejszej sprawy oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli przez wszystkich, bądź niektórych współników, nie było warunkiem prawnym rozwiązania spółki, dlatego też ewentualna wadliwość oświadczenia powoda o odstąpieniu, sama w sobie nie rzutuje w żaden sposób na ważność i skuteczność rozwiązania spółki – a to decyduje o braku interesu prawnego powoda w omawianym obecnie żądaniu.

Zaskarżony wyrok nie może zostać podważony również w tej części w jakiej Sąd Okręgowy oddalił powództwo uchylenie uchwały nr 1 z dnia 3 marca 2011 roku. Jednakże motywy tego rozstrzygnięcia są inne niż przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Trzeba bowiem zauważyć, że zgromadzenie na którym podjęto w/w nr 1 uchwałę o rozwiązaniu spółki (...), nie zostało formalnie zwołane; oznacza to, że nie został wyczerpany tryb przewidziany w przepisach art. 235 i nast. k.s.h. Powyższe wynika wprost z treści aktu notarialnego, obejmującego protokół zgromadzenia z dnia 3 marca 2011 roku. W takiej sytuacji obrady mogły być prowadzone, jednakże skuteczność podejmowanych uchwał zależała od tego, czy cały kapitał zakładowy był reprezentowany i czy nikt z obecnych nie zgłosił sprzeciwu dotyczącego odbycia zgromadzenia lub wniesienia poszczególnych spraw do porządku obrad (art. 240 k.s.h.). A zatem uchwały mogłyby być ważne podjęte, gdyby na zgromadzeniu byli obecni i głosowali wszyscy wspólnicy bądź ich pełnomocnicy, bądź przedstawiciele ustawowi. Jak wynika z treści aktu notarialnego z dnia 3 marca 2011 roku powód uczestniczył osobiście w nadzwyczajnym zgromadzeniu współników i głosował za podjęciem uchwały nr 1. Rzecz w tym, że powód nie mógł wówczas w sposób ważny oddać głosu na przedmiotowym zebraniu, gdyż, jak wynika z materiału dowodowego, jako osoba znajdująca się w stanie wyłączającym świadome powzięcie i wyrażenie woli, nie mógł ważnie wyrazić swojej woli (art. 82 k.c.). W tych warunkach nie mogło dojść do podjęcia ważnej uchwały. Każde odstępstwo od wymagań przy podjęciu uchwały, a niemieszczące się w określonych w art. 240 k.s.h. granicach uzasadnia stwierdzenie nieważności podjętej uchwały na podstawie art. 252 § 1 k.s.h. (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 roku, (I CSK 362/08). Powód nie mógł oddać ważnego do głosu na zgromadzeniu, trudno też przyjąć, iż obecność niezdolnego do powzięcia i wyrażenia woli współnika jest właściwą reprezentacją kapitału, w rozumieniu art. 240 k.c.

Mimo powyższych uwag apelacja powoda, w części obecnie omawianej, musiała zostać oddalona. Zaskarżony wyrok odpowiada prawu. Problem eliminowania z porządku prawnego bezwzględnie nieważnych uchwał reguluje art. 252 k.s.h., który stanowi, że osobom lub organom spółki, wymienionym w art. 250, przysługuje prawo do wytoczenia przeciwko spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały współników sprzecznej z ustawą. Przepisu art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego nie stosuje się. Jak z powyższego wynika legitymację bierną w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały spółki z o.o. ma wyłącznie ta spółka, tymczasem powód pozwał pozostałych współników, którzy – przy braku dopuszczalności zastosowania art. 189 k.c. – nie są legitymowani w sprawie.

Oddalenie dotychczasowych żądań powoda powoduje, że powództwo w części dotyczącej ustalenia nieważności powrotnego przeniesienia nieruchomości przez spółkę na A. C. jest bezzasadne. Skoro ważność uchwały o rozwiązaniu

spółki nie została skutecznie podważona, nie może też zostać podważone przeniesienie na A. C. własności nieruchomości. Powództwo w tej części jest również bezzasadne.

Mając powyższe na względzie, w oparciu o przepis art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację. Z uwagi na sytuację życiową powoda Sąd Apelacyjny nie obciążył go kosztami postępowania apelacyjnego (art. 102 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.) Wynagrodzenie kuratora ustalono na zasadzie § 1 ust. 1 i 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej.

SSA Regina Kurek SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Sławomir Jamróg